Numer 211.

DZIENNIK URZĘDOWY
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.

w Warszawie dnia 22. Marca 1820 Roku.

Boni civis est, nosse instituta et leges civitatis, iisque obtemperare.

Nro 12,142. — Wydział Woyskowy.

KOMMISSYA WOJEWODZTWA MAZOWIECKIEGO.

W skutku Reskryptu Kommissyi Rządowéy Woyny z dnia 29 z. m. Nro $\frac{1923}{661}$ opartego na Dekrecie NAYJASNIEYSZEGO PANA z dnia $\frac{\text{25 Listopada}}{\text{7 Grudnia}}$ r. z. poniżéy umieszczaiącego się i stanowiącego:

„ ażeby rewizya Spisu Woyskowego iuż nie w Miesiącu Październiku iak to Dekret
„ z dnia $\frac{5}{17}$ Października r. 1816 mieć chciał, lecz w Mięsiącu Marcu rozpoczyna-
„ ną była."

Uwiadamia mieszkańców Województwa i Urzędników Administracyino-Policyinych,

Iż Rewizya Spisu Woyskowego na rok bieżący, w krótce rozpocząć się ma.

A ponieważ Kommissye Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policyi tudzież Woyny po zastosowaniu wszelkich Postanowień i Decyzyi szczególnych, wydały w dniu 24 z. m. Instrukcyą, ta zaś zawiera niektóre zmiany co do odbycia Spisu Woyskowego, i co do udowodnienia stanu osób pod tym względem: przeto Kommissya Woiewódzka wyiątki z niéy ile się mieszkańców Kraiu i Urzędników Gminnych dotyczą, do publicznéy podaie wiadomości, zalecaiąc: aby się każdy ściśle do nich zastosował i wszelkich wątpliwości lub niedokładności dowodów, przy rewizyi Spisu Woyskowego Delegacyom złożyć się powinnych, uniknąć starał się, a to pod własną z tąd szkodą.

Urzędnicy Gminni starać się maią, ażeby zawiadomienie niniéysze i szczególne Instrukcyą obięte przepisy, doszły do wiadomości każdego z osób interessowanych.

w Warszawie dnia 20 Marca 1820 r.

PREZES

R. Rembieliński. *Filipecki, Sekr: Jener:*

Wypis z Protokułu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego.

z Bożey Łaski

My ALEXANDER Iszy

Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski etc. etc. etc.

Uznawszy za rzecz potrzebną, aby zaciągowi co rocznie na dopełnienie Woyska wybierani, prędzéy do Korpusów do których przeznaczeni zostaną, przybywali.

Na przedstawienie Kommissyi Rządowéy Woyny i po zasiągnieniu zdań ogólnego zgromadzenia Rady, Stanu Postanowiliśmy i Stanowiemy co następuie:

Artykuł 1.

Rozpoczęcie rewizyi Spisu Woyskowego Art: 57 Postanowienia Naszego z dnia $\frac{5}{17}$ Października 1816 r. na dzień 1. Października co rok oznaczone, odbywać się odtąd będzie, zacząwszy od dnia 1. Marca.

Artykuł 2.

Przywiedzenie do skutku niniéyszego Postanowienia Naszego, które w Dzienniku Praw umieszczone bydź ma, Kommissyom Rządowym Spraw Wewnętrznych i Policyi tudzież Woyny w czém do którey należy polecamy.

Dań w Petersburgu dnia $\frac{25 \text{ Listopada}}{7 \text{ Grudnia}}$ 1819 r.

(podpisano) ALEXANDRE.

przez Cesarza i Króla

Minister Sekretarz Stanu
(podpisano) Ignacy Sobolewski.

Radca Stanu pełniący témczasowie
obowiązki Ministra Woyny
(podpisano) Generał Dywizyi Hauke.

Zgodno z Oryginałem
Minister Sekretarz Stanu
(podpisano) I. Sobolewski.

Radca Sekretarz Stanu Generał Brygady
(podpisano) Kossecki.

Za zgodność
Sekretarz Jeneralny Kommissyi Rządowéy Spraw Wewnętrznych i Policyi
(podpisano) *Aug: Karski.*

Wyiątki z Instrukcyi Kommissyów Rządowych Spraw Wewnętrznych i Policyi, tudzież Woyny, wydanéy w dniu 24 Lutego 1820 r.

Artykuł 3.

Delegacye zaciągowe składać się maią, stosownie do Postanowienia z dnia $\frac{5}{17}$ Października 1816 r.

1. Z Obywatela iednego, osiadłego w obrębie działania Delegacyi zaciągowéy.
2. Z Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta, albo ich zastępców.
3. Z iednego Officera komenderowanego na ten cel przez Generała Dyżurnego.
4. Z Chyrurga.

Gdyby żaden z osiadłych Obywateli tego commissorium podiąć się niemógł, miéysce iego zastąpi Adjunkt Obwodowy. Zakazuie się iednak iak naysurowiéy używać do składu Delegacyów zaciągowych osób w służbie prywatnéy będących, w miéysce Obywatela.

A r t y k u ł 5.

Delegacye zaciągowe odbywać będą rewizyą spisu woyskowego w miéyscu każdéy Gminy. Mogą iednak dołączać pomniéysze Gminy do większych sobie przyległych, a za porozumieniem się z Kommissarzami Obwodowemi, wyznaczą dla każdéy Gminy dnie, w których rewizya woyskowa odbywać się ma. Koléy takową przez zwyczayne obiegniki Kommissarze Obwodowi zakomunikuią Burmistrzom i Wóytom dla wczesnego przygotowania się.

A r t y k u ł 6.

Skoro Delegacya zaciągowa stanie w któréy Gminie, Wóyt miéyscowy złożyć iéy powinien swóy exemplarz xięgi ludności, wraz z Aktami dowody obeymuiącemi, przepisanemi Art: 11 Postanowienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 27 Stycznia 1818 r. Delegacya zweryfikuie na miéyscu rzetelność tych xiąg z dowodami wzwyż rzeczonemi, których autentyczność powinna bydź uznawana podług zasad Artykułem 7. niniéyszéy Instrukcyi wskazanych.

Po nastąpionéy weryfikacyi xiąg ludności, Delegacya zaciągowa rozkaże stawić się z kolei wszystkim mężczyznom maiącym wiek spisowy, to iest: którzy na dniu 1. Października r. b. zkończą rok 20 a niedokończą lat 30 życia swego, a to podług złożonych im xiąg ludności.

Dla uniknienia wszelkich mylnych tłómaczeń względem wyłączeń, wskazuią się Delegacyom zaciągowym następuiące w działaniu prawidła, oparte na Postanowieniach NAYJASNIEYSZEGO CESARZA IMCI i KROLA, tudzież Xięcia Namiestnika Królewskiego.

1. Co do wyłączeń Postanowieniem NAYJASNIEYSZEGO CESARZA IMCI i KROLA z dnia $\frac{5}{17}$ Października 1816 r. dozwolonych:

a) Synowie iedynacy.

Wyłączenie od zaciągu udzielone im było iedynie w zamiarze zapewnienia Rodziciom na starość pomocy ci wyręczenia w gospodarstwie.

Wyníka więc z tąd, że iedynak dopóki Oyciec lub Matka żyią, powinien bydź wolny od spisu Woyskowego. Po śmierci zaś rodziców, ieżeli nieodziedziczy żadnego gospodarstwa rolnego, rękodzielni lub handlu kwalifikuiących go do wyłączenia, lub przed śmiercią Rodziców nie ożeni się, gdy oraz w tym zakresie czasu nie wyidzie z wieku spisowego, iako należący do spisu Woyskowego uważany bydź powinien.

Nadto, ieżeli znaydzie się dwóch synów z podwóynego małżeństwa, to iest: obadwa z iedney matki a każdy z innego oyca, lub przeciwnie, obadwa z iednego oyca a każdy z inney matki, tam synowie ci nie mogą uważani bydź za iedynaków.

Na przypadek gdyby weszli w związki małżeńskie wdowiec z wdową, maiący iedno znich, lub oboie z pierwszego małżeństwa, po iednym synie; ci maią bydź uważani za iedynaków. Jedynactwo to iednak upada, gdyby z powtórnego małżeństwa urodził się trzeci syn lub więcey, chyba ieżeliby ci wszyscy pomarli; w takim razie synowie z pierwszego małżeństwa wracaią do prawa iedynactwa.

b) Jeden syn w każdey familii którego Rodzice lub Opiekuni wybiorą.

Powód takowego wyłączenia iest ten sam, co i względem synów iedynaków; nadto, dla zapewnienia braciom i siostrom małoletnim opieki w osobie iednego z braci, na przypadek śmierci Rodziców, lub dla zarządzenia pozostałego po nich gospodarstwa w celu zapobieżenia upadkowi onegoż.

Wypada więc z tąd, iż w familii gdzie są synowie wyszli z wieku spisowego, lub nie doszli do lat dwudziestu, lecz zdolni do trudnienia się gospodarstwem, albo też maiący prawo wyłączenia z iakiegokolwiek bądź powodu, tam wolność wyboru nadana Rodzicom lub Opiekunom upada.

Wiek w którym nie doszli lat spisowych uważani bydź powinni za zdolnych do trudnienia się gospodarstwem, liczy się od roku 17.

Niemniey, wybór Rodziców lub Opiekunów ustaie, ieżeli ieden z synów kwalifikuiących się do służby w przeciągu czasu nim na zaciąg powołany zostanie, nabędzie iakowego tytułu wyłączenia, wyiąwszy atoli kalectwa lub niedołężności, czyniących go niezdolnym do zatrudnień; w takim razie wypadek podobny stosownie do Art: 1. Postanowienia Królewskiego z dnia $\frac{17}{29}$ Lipca 1819 r. poddany bydź powinien pod decyzyą Kommissyów Rządowych Spraw Wewnętrznych i Policyi, tudzież Woyny.

Gdyby synowie wieku spisowego nie doszli, a maiący lat 17, nie mogli bydź wyręczeniem Rodziców dla następuiących powodów, iako to: dla braku sił fizycznych lub obłąkania umysłu, dla dokończenia nauk w szkołach publicznych, lub uczenia się rze-

miosła w celu zapewnienia sobie na przyszłość stanu iakowego, w takim razie Delegacye zaciągowe rzecz tę na mieyscu roztrząsnąć powinny, a to na mocy naoczney rewizyi, w ten czas, gdy nie doszli wieku spisowego dla braku sił fizycznych lub moralnych, nie będą zdolnemi do zatrudnień. Jeżeliby zaś kończenie nauk, lub uczenie się rzemiosła nie dozwoliło synowi bydź przy Rodzicach, a tém samém ich wyręczać, w takim razie świadectwo Władzy szkolney co do pierwszego przypadku, co do drugiego zaś, to iest uczenia się rzemiosła, świadectwo Burmistrza lub Wóyta Gminy dostatecznemi dowodami bydź maią.

Po śmierci Rodziców, wybrany syn do wyłączenia wraca w obowiązek należenia do spisu, chyba że obiął opiekę nad małoletniemi braćmi i siostrami, lub doszedł 30 lat wieku, albo innym tytułem wyłączony został, lub też dla zarządzenia pozostałego po Rodzicach gospodarstwa byłby potrzebnym, — na ten ostatni przypadek, chociażby wybór przez Rodziców niebył przed ich śmiercią utkuteczniony, Opiekuni maią prawo dla zapobieżenia upadkowi gospodarstwa, wybrać iednego syna, trzymaiąc się ściśle prawideł, podług których Rodzicom iest dozwolony wybor.

Co się tycze synów, którzy przed Postanowieniem NAYIASNIEYSZEGO CESARZA IMCI i KROLA z dnia 29 Lipca 1819 r. wybrani zostali przez Rodziców lub Opiekunów do wyłączenia od zaciągu, na mocy służącéy im w ów czas nieograniczonéy w téy mierze wolności i w tém zaufaniu prawa pożenili się, ci od zaciągu wolni bydź powinni, stosownie do decyzyi Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 30 Listopada 1819 r. chociażby nawet ich bracia mieli wyłączenia.

c) *Brat maiący opiekę nad braćmi.*

Wyłączenie to trwa aż do ukończenia opieki; dla tego okoliczność ta popartą bydź powinna Aktem Sądownie w téy mierze sporządzonym a udowodniaiącym śmierć Oyca i Matki, niemniey wiek małoletnich braci i siostr, tudzież, że opieka nad temiż nadaną mu była. — *Powtóre* Swiadectwem Rady familiiney, że opieka ta odebraną mu dla iakichkolwiek bądź powodów, nie została.

d) *Wdowcy maiący dzieci.*

Prawo chciało przez to zapewnić troskliwy dozór nad dziećmi. Wypływa więc z tego, iż wdowcy maiący dzieci, chociażby w powtórne weszli związki, pozostaią przy prawie wyłączenia, dopókąd dzieci z pierwszego małżeństwa żyć będą. — *Powtóre:* że wdowcy którym przed doyściem lat trzydziestu dzieci pomarli, należą do spisu, chociażby z powtórnego małżeństwa mieli dzieci którychby Matka żyła. Niemogą iednak bydź pociągnięci pod ten obowiązek ci, którzy ożenili się przed ogłoszeniem Posta-

nowienia Królewskiego z dnia $\frac{5}{17}$ Października 1816 r. lub doyściem lat spisowych. Dla nich bowiem będąc nadane artyk: 2 Postanowienia Królewskiego z dnia $\frac{5}{17}$ Października 1816 r. sub Lit. H, wyłączenie bez żadnego zastrzeżenia, nie można ich, chociażby nawet wdowcami bezdzietnemi byli, pociągać do spisu woyskowego.

e) Cudzoziemcy i ich synowie przed przybyciem do kraiu, etc.

Wyłączenie to, służy na zawsze wszystkim w obrębie Królestwa Polskiego niezrodzonym, nawet tym którzy będąc rodem z części Xięstwa Warszawskiego, do Austryi, Prus i wolnego miasta Krakowa odpadłych, w iakieykolwiek bądź epoce w Królestwie Polskiém osiedli.

f, h, i, Wyłączenia pod temi literami służą na zawsze.

g, k, l, m, n, o, Wyłączenia pod temi literami, trwać będą dopóty, dopóki powody dla których udzielone zostały nie ustaną, to iest: Urzędnik i Officyalista cywilny, dopóki na Urzędzie zostawać będzie. — Duchowni, Proffessorowie, Doktorowie, Lekarze, Ucznie, etc. przez ciąg trwania ich powołania lub sposobienia się. — Kalecy, niedołężni i nie maiący wzrostu potrzebnego, dopóki przyczyny czyniące ich niezdólnemi do służby nie ustaną.

Wreszcie co do Duchownych, Postanowienie z dnia 11 Lutego 1817 roku Nro 797, dostatecznie obiaśnia, iak ma bydź zastosowane prawo do wyłączenia, mianowicie co do kleryków i świeckich.

p) Pszedsiębiercy Rękodzielni i Fabryk.

Udzielone Art: 2 ogolne wyłączenie od spisu Artystów i Rzemieślników, zniesione zostało Postanowieniem NAYIASNIEYSZEGO CESARZA JMCI i KROLA z dnia $\frac{17}{29}$ Lipca 1819 roku; Kommissye Rządowe Spraw Wewnętrznych i Policyi tudzież Woyny, wydawać będą za wspólném zniesieniem się, uwolnienia od spisu Przedsiębiorcom rękodzielni i fabryk, tudzież Artystom, Maystrom i ich czeladzi, według uznania ich użyteczności dla kraiu.

Nakoniec wyłączeni Postanowieniami z dnia 10 Czerwca 1817 roku i $\frac{4}{16}$ Lutego 1819 roku etc, tylko od zaciągu wolni będą dopóty, dopóki powody takowych wyłączeń exystować będą.

Artykuł 7.

Dowody wyłączeń aby były uznane za dostateczne, Powinny bydź następuiącego rodzaiu.

1 mo Wiek udowodniony bydź powinien Metryką urodzenia lub Aktem Cywilnym. Uchyla się dawniéysze rozporządzenie w informacyi wydanéy pod datą 9 Lutego 1818 r. w dopełnieniu Artykułu 10 Postanowienia Xięcia Namiestnika Królewskiego z dnia 27 Stycznia 1818, mocą którego to rozporządzenie przepisaném było, iż gdyby kto niemógł udowodnić urodzenia swego Metryką lub Aktem Cywilnym, układaiący xięgę ludności powinien wiek tegoż podług własnego zdania oznaczyć, albowiem iakożkolwiek takowe urządzenie przy zaprowadzeniu nowych xiąg ludności i teraźniéyszego systematu zaciągu do Woyska było koniecznéin, z powodu iż wowéy epoce nikt niewiedząc o potrzebie opatrzenia się w tego rodzaiu dowody, nie był w ich posiadaniu, tak teraz gdy kwalifikacye do wyłączeń iuż każdemu wiadome bydź powinny, nie tylko podobne urządzenie staie się zupełnie nie potrzebnem, ale nadto dałoby powód do wielu nadużyciów; gdyż nic niebyłoby łatwieyszego, iak maiącemu wiek spisowy a podług powierzchowności wydaiącemu się młodszym niż lat 20, lub starszym niż 30, omylić zdanie układaiącego lub utrzymuiącego xięgę ludności. Niema zaś przyczyny, dla któréyby każdy będący rodem z kraiu, opatrzyć się nie mógł w Metrykę lub Akt Cywilny urodzenia. — Przypadek tylko spalenia xiąg kościelnych, mógłby uczynić niepodobnym opatrzenie się w Metrykę, w takim razie przeto winien spisowy udowodnić to świadectwem Proboszcza lub Urzędnika Stanu Cywilnego, z wymienieniem wsi lub miasta, tudzież Obwodu, gdzie spalenie lub zatracenie rzeczonych xiąg nastąpiło. Delegacya zaciągowa, maiąc produkowany sobie takowy dowód, mocną iest podług własnego zdania oznaczyć wiek spisowemu.

Dowód iedynactwa stanowić powinien Akt sądownie sporządzony, w którymby dwóch przynaymniey świadków pod przysięgą zeznali, iż syn iest iedynakiem.

Dowód wyboru stanowić ma Akt przez Rodziców lub Opiekunów, również sądownie w téy mierze sporządzony, a wymieniaiący prócz tego, iako wybrany nie ma żadnego z braci kwalifikuiącego się do wyłączenia. Na przypadek zaś, gdyby był ieden lub kilku synow w wieku od 17 do 20 roku życia, a niemogących bydź wyręczeniem Rodziców, należy i to w Akcie wyrazić z wymienieniem imienia i nazwiska każdego, tudzież powodów podobnéy niemożności. W ostatnim przypadku winny Delegacye Zaciągowe postąpić sobie podług prawideł Art: 6. niniéyszéy Instrukcyi wskazanych Akt ten powinien bydź również stwierdzony przysięgą dwóch przynaymniéy świadków.

c) *Brat maiący opiekę nad braćmi i siostrami małoletniemi, których Rodzice nie żyią.*

Powinny bydź dołączone Sepultura lub inne iakowe autentyczne świadectwa śmierci Rodziców, uchwała Rady familiynéy powołuiąca go na opiekuna braci i siostr małoletnich.

Ponieważ opieka przez śmierć małoletnich albo doyście ich do pełnoletności ustaie, lub też zdarzyć się może, że dla iakowych powodów bratu ich odebraną będzie; przeto powinno bydź dołączone prócz tego świadectwo życia małoletnich, wydane przez Władze mieyscowe (ieżeli opiekun nie w iednym Obwodzie z małoletniemi iest zamieszkały, w przeciwnym bowiem razie, xięga ludności okoliczność tę udowodniać powinna,) tudzież świadectwo Rady familiyney, że powierzona bratu opieka, trwa ciągle.

d) *Wdowcy maiący dzieci.* Winni złożyć Akt zeyścia żony. Niemniey ieżeli dzieci w tey samey Gminie lub Obwodzie są zamieszkałe co i oyciec, winny Delegacye Zaciągowe przekonać się z xiąg ludności o ich życiu. Na przypadek zaś gdyby w innym Obwodzie mieszkali, na dowód ich życia złożone bydź powinno świadectwo w tey mierze wydane przez Władzę mieyscową.

e) *Cudzoziemcy i ich Synowie.* Udowodnioną bydź powinna ta okoliczność Metryką urodzenia, lub w braku takowey paszportem, ieżeli w tymże mieysce urodzenia iest wyrażone, lub innemi autentycznemi dowodami.

f) *Woyskowi wszelkiego stopnia etc.* Udowodnioną bydź powinna ta okoliczność co do Woyskowych Polskich, uwolnieniami przez Kommissyą Rządową Woyny lub Szefa Sztabu Głównego wydanemi; co zaś do woyskowych z służby zagraniczney, uwolnieniami przez właściwe Władze tego Mocarstwa, w którego woysku służyli, wydanemi.

g) *Urzędnicy Cywilni.* Mianowaniem na Urząd który sprawuią, niemniey świadectwem Zwierzchniey swey Władz, że ciągle w tych obowiązkach pozostaią.

h) *Ożenienieni przed ogłoszeniem Postanowienia Królewskiego z dnia $\frac{5}{17}$ Października 1816 r.* Dowód tego stanowić powinny, Akt cywilny udowodniaiący małżeństwo, lub Metryka ślubu.

i) *Ci którzy następnie ożenią się etc.* Również Aktem cywilnym lub Metryką ślubu, niemniey Metryką urodzenia.

Dań w Warszawie dnia 24 Lutego 1820 roku.

Minister Prezyduiący w Kommissyi Rządowey Spraw Wew: i Policyi
(podpisano) T. Mostowski.

Radca Stanu pełniący tymczasowie obowiązki Ministra Woyny
(podpisano) Generał Dywizyi, Hauke.

Radca Stanu Dyrektor Generalny Administracyi Ogólney
(podpisano) Netrebski.

Radca Stanu Dyrektor Generalny
(podpisano) Generał Brygady Rautenstrauch.

Sekretarz Generalny
(podpisano) Aug: Karski.

Sekretarz Generalny
(podpisano) Generał Brygady, Nowicki.

Za zgodność powyższych wypisów, Sekretarz Jeneralny Kommissyi Woiew: Mazow:
(podpisano) *Filipecki.*